PIA
SUOMEN PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUSYHDISTYS

LAUSUNTO
5.10.2016

Pääsihteeri Tuija Karanko

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TALOUSARVIOESITS VUODELLE 2017

Puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ensi vuodelle on hallitusohjelman mukainen eikä siten sisällä yllätyksiä. Kuitenkin verratessa toimintaympäristön muutoksia ja haasteita talousarvioesitykseen, on todettava, etteivät ne vastaa toisiaan. Puolustusministeriön hallinnonalan talousarvioesitys ei mahdollista tarvittavaa suorituskykyä ja suunniteltua toiminnan tasoa.

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään määrärahoja 2 824 miljoonaa euroa. Puolustusministeriön laskelmien mukaan materiaaliseen valmiuteen kohdistuu 38 % (914 milj. euroa) jakautuen puolustusmateriaali- ja toimintamenomäärärahoihin. Jos laskelmista poistaa kunnossapidon osuuden, kohdistuu todellisuudessa materiaalisen valmiuden kehittämiseen noin 26 % puolustusbudjetista. Materiaalisen suorituskyvyn kehittäminen ja ylläpito edellyttävät pitkän aikajakson suunnittelua. Siten on tärkeää, että jatkossa puolustusbudjetissa pysytään tässä talousarvioesityksessä palautettavaan määrärahojen kolmijakoon (kolmannes ohjattiin materiaalihankintoihin, kolmasosa palkkoihin ja kolmasosa toimintaan). Vain siten kokonaisuus on kestävällä pohjalla.

Talousarvioesitys sisältää hallitusohjelman mukaisen määrärahalisäyksen, joka on 80 miljoonaa euroa vuonna 2017. On kuitenkin huomioitava, että materiaalihankintamomentin asteittainen korotus nostaa määrärahat vain sille tasolle, jolla ne olivat ennen puolustusvoimauudistusta. Samanaikaisesti myös puolustusministeriön hallinnonala joutuu säästämään toimintamenojaan. Todellisuudessa näitäkin säästövelvoitteita kohdistetaan materiaaliseen valmiuteen esim. esitetyllä 40 milj. euron määrärahan siirrolla materiaalihankinnoista toimintamenomomentille.

Puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoiminnan merkitys korostuu lähivuosina

TTK-PROTO2013 tilausvaltuus loppuu tänä vuonna. Uutta vastaavaa valtuutta tai tietoa puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) menoista ei talousarvioesityksessä ole. PIA on huolissaan tilanteesta.

Puolustusvoimien T&K -toiminnan merkitys korostuu erityisesti strategisissa suorituskykyhankkeissa (Laivue2020 ja HX). Ne edellyttävät valmistautumista myös tutkimustoiminnan keinoin. Hankkeissa hankintaan teknologiaa, jota puolustusvoimat ei ole aikaisemmin hankkinut tai käyttänyt tai jota ei ole Suomessa ylläpidetty. Vain riittävällä T&K -toiminnalla saadaan tarvittava ymmärrys järjestelmien tarkoituksenmukaisista suorituskykyvaatimuksista, elinkaarikustannuksista, huoltokonseptista ja järjestelmien krii-

siajan käytön ja ylläpitämisen edellyttämästä kansallisen osaamisen kehittämisestä. T&K -toiminta on myös keskeinen osa näiden hankkeiden riskien hallintaa, sillä sen avulla voidaan riskejä sisältävät kehittämis- ja integrointitehtävät erottaa varsinaisesta hankinnasta.

Puolustusvoimien suorituskykyjen sekä kansallisen teollisuuden kehitys-, integrointi- ja ylläpitokyvyn varmistamiseksi Puolustusvoimien ja kotimaisen teollisuuden yhteistyö on välttämätöntä. Näin varmistetaan järjestelmien integrointikyky sekä elinkaaren hallinta ja siten järjestelmien suorituskykyjen ylläpito myös poikkeusoloissa. Myös ns. siviilipuolen T&K -rahoituksen käytön tulee olla mahdollista puolustusvoimien suurten hankkeiden tukemiseksi.

PIA:n näkemyksen mukaisesti puolustusvoimien tulee kohdentaa riittävä määrärahataso T&K -toimintaansa. Euroopan puolustusvirasto on suosittanut jäsenmaille 2 % tasoa puolustusbudjetista. T&K -toiminnan tulee olla pitkäjänteistä ja suunnitelmallista ollakseen vaikuttavaa. Siten PIA:n näkemyksen mukaan siihen tulee asettaa myös oma tilausvaltuutensa.

Puolustusvoimien toimintamenot (27.10.01)

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 181 miljoonan euron tilausvaltuutta vuosille 2017 - 2020. Valtuudella on tarkoitus hankkia muun muassa ajoneuvoja, varaosia sekä materiaalin huolto- ja ylläpitopalveluja. Suomalaisen teollisuuden rooli korostuu ennen kaikkea huolto- ja ylläpitopalveluiden tuottajana. Näitä toimintoja tekevät muutamat yritykset. PIA korostaa, että myös hankintoja tulee kohdistaa kotimaahan normaaliaikoina, jotta suomalaisen teollisuuden toimituskyky on turvattu mahdollisissa poikkeusoloissa.

On perusteltua ja erittäin myönteistä, että toimintamenomomentin perusteluissa huomioidaan teollisuuden viennin ja kansainvälistymisen edistäminen. Tämä on teollisuuden viennille elinehto ja toiminta tukee sotilaallista huoltovarmuutta vahvasti. Jotta Suomessa toimiva puolustusteollisuus kykenee tukemaan puolustusvoimia, tulee sillä olla asiakkaita myös muualla. Nämä suuruudeltaan vaatimattomat toimenpiteet ovat elintärkeitä suomalaiselle alan teollisuudelle. Samalla on korostettava, ettei Suomi saa vientilupapolitiikallaan asettaa suomalaista teollisuutta eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden.

Puolustusmateriaalihankinnat (27.10.18)

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään määrärahoja 475,2 milj. euroa. PVKEH2017 valtuus vuosille 2017 - 2025 on 519 milj. euroa. Tilausvaltuudella mm. jatketaan alueellisten joukkojen suorituskykyjen kehittämistä sekä F-18 ja Hawk -kaluston elinkaaripäivityksiä. Lisäksi valtuudella hankitaan ampumatarvikkeita koulutukseen ja tykistölle. Mukana on hankkeita, joissa suomalaisella teollisuudella voi olla merkittäväkin rooli.

Suomessa toimiva puolustus- ja turvallisuusteollisuus on osa kokonaisturvallisuuttamme. Digitalisaation myötä turvallisuusviranomaisten eri järjestelmät ja niiden toimivuus ympäri vuorokauden ovat yhä enemmän teollisuuden vastuulla. Kaikkien puolustushaarojen järjestelmien elinkaaren aikainen tuki on täysin riippuvainen suomalaisesta puolustusteollisuudesta kaikissa turvallisuustilanteissa. Teollisuus turvaa tärkeät järjestelmät ja elintärkeät toiminnot joko omilla tuotteillaan ja osaamisellaan tai ylläpitämällä ulkomailta hankittuja järjestelmiä.

Jotta teollisuus kykenee ylläpitämään ja kehittämään tuotantoaan ja tuottamaan puolustusvoimien tarvitsemat tuotteet ja palvelut kaikissa turvallisuustilanteissa, tulee sillä olla jatkuvaa liiketoimintaa. Siten on ensiarvoisen tärkeää, että teollisuudelle kohdistetaan tilauksia tasaisesti koko valtuusajalta.

Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta

Valtioneuvosto on hyväksynyt periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta 7.4.2016. Päätöksessä määritetään Suomen puolustuksen kriittiset suorituskykyalueet sekä niiden hallinnan kannalta kriittiset teknologiat. Päätös vetää yhteen aikaisemmat puolustusministeriön teollisuus- ja materiaalipoliittiset strategiat sekä Valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen linjaukset.

Päätöksellä halutaan mm. perustella kotimaahan kohdistettavia hankintoja ja teollisen yhteystyön velvoitteita. Kriittisten suorituskykyalueiden ja niiden tarvitseman teknologia-alueiden kohdalla tulee päätöksen mukaan "varmistaa, että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen osaaminen, järjestelmien elinjakson hallinta, tuotanto, tutkimus ja kehitys, suunnittelu, integraatio- huolto-, ylläpito- sekä vauriokorjauskyky kaikissa oloissa."

On ensiarvoisen tärkeää, että periaatepäätöksen linjaukset toteutuvat käytännössä puolustusvoimien hankintatoimessa. Ulkomailta hankittavien järjestelmien toimivuuden kannalta on keskeistä, että kalusto voidaan huoltaa, korjata ja päivittää kotimaassa niin paljon kuin mahdollista ja taloudellisesti järkevää. Tukikyvyn luomiseksi paras vaihtoehto on kotimaisen puolustusteollisuuden osallistuminen järjestelmien ylläpidon suunnitteluun tai järjestelmän keskeisten osien tilaaminen kotimaasta. Kuten päätöksessäkin todetaan, sisämarkkinasäätely mahdollistaa tämän. PIA:n näkemyksen mukaisesti kotimaahan tulee ohjata hankintoja aina, kun se on huoltovarmuus- tai suorituskykysyistä perusteltavissa.